

ספר משלי פרק ג

- (א) בְּנֵי תוֹרָתִי אֶל תִּשְׁכַּח וּמִצּוֹתַי יִצַר לְבָבְךָ:
 (ב) כִּי אֶרְךָ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ:
 (ג) חֶסֶד וְאֱמֶת אֶל יַעֲזֹבְךָ קִשְׁרִים עַל גְּרָגְלוֹתֶיךָ כְּתָבָם עַל לוּחַ לְבָבְךָ:
 (ד) וּמִצָּא חֵן וְשָׁכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:
 (ה) בְּטַח אֶל יְדוֹד בְּכָל לְבָבְךָ וְאֶל בֵּינְתֶךָ אֶל תִּשְׁעֶן:
 (ו) בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישַׁר אֲרָחְתֶּיךָ:
 (ז) אֶל תִּהְיֶה חָכֵם בְּעֵינֶיךָ יָרָא אֶת יְדוֹד וְסוּר מִרָע:
 (ח) רַפְאוֹת תִּהְיֶה לְשִׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ:
 (ט) כִּבֵּד אֶת יְדוֹד מֵהוֹנֶךָ וּמִרְאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ:
 (י) וַיִּמְלְאוּ אֶסְמֶיךָ שָׁבַע וְתִירוֹשׁ יִקְבְּיךָ יִפְרְצוּ:

מלבי"ם על משלי פרק ג פסוק ח - חלק באור הענין

(ח) רפאות – והגם שחקי החכמה מתנגדים לטבעך בל תחשוב שע"י שתלך בדרכי החכמה יחלה גופך, כי חקי החכמה ומצותיה הזהירו על הרבה מאכלות ויצוו להתקדש ולפרוש ממותרי המזון עז"א שבהפך רפאות תהי לשרך – שהשרר שהוא יקבל משקים ומזון לא לבד שלא יחלה עי"ז, כי אזהרת התורה ופרישת המזון המוזהר יהיה לו רפואה לחוליו, וכך בל תחשוב שע"י מיני הפרישות שבאו בתורה מן העונג והתאוה יתיבש מוח עצמותיך כי בהפך שיהיו שיקוי לעצמותיך – כי חקי החכמה יחזקו את בריאות הגוף ועצמותיו יחליצו, אם בטבע כי רוב המותרות מחלישים את הגוף, ואם בהשגחת ה':

שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן כה

...אין בכוחי כעת להאריך ולהעמיק כרצוני, וקורא אני על עצמי סמכוני באשיות¹ וגו' [שיר

1. ביצה דף כא עמוד א: בעא מניה רב אויא סבא מרב הונא בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל מהו לשחטה ביום טוב? אמר ליה מותר. אמר ליה וכי מה בין זה לנדרים ונדבות? אמר ליה עורבא פרח. כי נפק אמר ליה רבה בריה לאו היינו רב אויא סבא דמשתבח ליה מר בגויה דגברא רבה הוא? אמר ליה ומה אעביד ליה- אני היום [שיר השירים ב] סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים ובעא מינאי מלתא דבעיא טעמא.

רש"י מסכת ביצה דף כא עמוד א

מה בין זה לנדר ונדבה - שחצין לו וחצין לגבוה, ואסור לשוחטן מפני חלק גבוה. עורבא פרח - עורב הפורח למעלה, השיאו לדבר אחר. כי נפק - רב אויא.

אמר ליה רבה בריה - דרב הונא לאבוח. לאו היינו כו' - ולמה דחיתו והלך לו בכלימה?

השירים ב' ה'[, וכהדא דביצה כ"א ע"א ועיין ברש"י שם. ועלה בדעתי הרגע לפרש שם מה שאמר לו "עורבא פרח, "וי"ל הלא באמת כתיב [משלי ג' ח'] "רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך", אך התורה נקראת תושי' שמתשת כוחו של אדם וכבסנהדרין כ"ו ע"ב, וע"כ דתליא במהות הלימוד, דכשלומד לשמה ובקדושה וטהרה אז דייקא רפאות היא לשרך. והנה במנחות ק"ז ע"א בתוס' ד"ה כלי' עורב, מהערוך, דבמקדש ראשון ששכינה שרויה בו לא היו צריכין כלי' עורב שלא היו עופות פורחין עליו עיי"ש, וכן הוא בתוס' בכמ"ק. ובב"ב קל"ד ע"א אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו נשרף, והוא בבחי' הנ"ל דמקדש ראשון. ועיין נדרים דף מ' ע"א מנין שהקב"ה זן את החולה שנא' ה' יסעדנו על ערש דוי וגו', ומזה דהיכא דהשכינה שרוי' אינה מתשת כוחו של אדם ואדרבא כוחו ואונו אתנו. ולזה א"ל עורבא פרח, דכיון דהעורב פורח למעלה ואין אני בבחי' הנ"ל דיונתן ב"ע וכהך דמקדש ראשון, וע"כ שאין לימודי כ"כ בקדושה וטהרה ונקרא תושי' שמתשת כוחי, ולזה סמכוני באשיות וגו'. וז"ש שם אני היום סמכוני וכו', שדייקא אני איני בבחי' הגבוהה הנ"ל שרפאות היא לשרך ודו"ק.

ביאור הגר"א - משלי פרק ג פסוק ח

רפאות תהי לשרך הסור מרע שהוא התשובה יהיה רפואה לבשרך כמ"ש ושב ורפא לו². ושקוי לעצמותיך הוא היראה שהוא מ"ע כי ישב ולא עבר עבירה חשב עליו כאלו עשה מצוה ויטול שכר מצוה וזהו שיקוי לעצמותיך כמ"ש ועצמותיך יחליץ ומ"ש אצל הל"ת לשריך ואצל המ"ע לעצמותיך שבשר ועצם הם רמ"ח אברים ושס"ה גידים עצמות הן האברים והבשר הן מן הגידים לכן הבשר שהוא שריך הוא נגד ל"ת ועצמות נגד מ"ע:

אני היום סמכוני באשיות - יום טוב הוא, ודרשתי לרבים, וחליתי מטורח הדרשה, וקורא אני עלי סמכוני באשיות - הביאו לי סעודה ואסעוד.

דבעיא טעמא - וצריך אני להרהר ולעיין בה.

2. ישעיהו ו, י השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו: